

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 332/06-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. novembra 2006 predbežne prerokoval sťažnosť J. M., M., M. J., P. a D. H., P., zastúpených advokátom JUDr. P. K., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na spravodlivý proces, na prístup k súdu a na rozhodnutie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva pokojne užívať a vlastniť majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu a na súdne konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, to všetko v súvislosti s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 2 Co 421/2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. M., M. J. a D. H. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podaním z 29. júna 2006 doručeným Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) toho istého dňa označeným ako „*Ústavná sťažnosť*“, s doplneniami z 12. júla 2006 a zo 17. júla 2006 J. M., M., M. J., P. a D. H., P. (ďalej len „sťažovateľky“, resp. „sťažovateľka č. 1“, „sťažovateľka č. 2“, „sťažovateľka č. 3“), zastúpené advokátom JUDr. P. K., K., namietajú porušenie základného práva na spravodlivý proces, na prístup k súdu a na rozhodnutie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva pokojne užívať a vlastniť majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu a na súdne konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a základného práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, to všetko v súvislosti s čl. 1 ods. 1 ústavy v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 2 Co 421/2005.

Sťažovateľky požadujú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie uvedených ustanovení dohovoru, dodatkového protokolu a ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2 Co 421/2005 z 24. februára 2006 s tým, aby bol rozsudok zrušený a vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. V súvislosti s porušením práva na súdne konanie bez zbytočných prieťahov, resp. na rozhodnutie v primeranej lehote požadujú tiež primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200 000 Sk pre každú zo sťažovateľiek, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia advokátom.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľky sú ako dedičky právnymi nástupkyňami podielových spoluvlastníkov pozemku zapísaného v pozemkovej knihe ako parc. č. 2066/2 vo výmere 5,1492 ha ležiaceho v katastrálnom území P., a to na základe viacerých dedičských rozhodnutí. Išlo o pôvodných vlastníkov Š. L. a A. L., ktorá zomrela (...) Rozhodnutím bývalého Mestského národného výboru P. (ďalej len „MsNV“) sp. zn. Výst. 6344/86-Pv z 22. septembra 1986 bol tento pozemok na návrh finančného odboru vyvlastnený v prospech štátu pre účely individuálnej bytovej výstavby. V rozpore s vtedy platným právnym poriadkom bol už nebohej A. L. ustanovený opatrovník, ktorému

bolo rozhodnutie o vyvlastnení doručené a v rozpore so skutočnosťou bola na rozhodnutí vyznačená doložka o jeho právoplatnosti dňom 5. februára 1988. Náhrada za vyvlastnený majetok nebola sťažovateľkám, ale ani právnym predchodcom vyplatená. Na základe podnetu sťažovateľky č. 2 a v intenciách písomného stanoviska Krajskej prokuratúry v K. sp. zn. Kd 316/92, z ktorého vyplývalo, že vyvlastňovacie rozhodnutie nebolo sťažovateľke č. 2 doručené a nemohlo sa preto ani stať právoplatným, rozhodnutím bývalého Okresného úradu životného prostredia P. sp. zn. OÚŽP 617/92/ŠSS zo 16. novembra 1992 bolo vyvlastňovacie rozhodnutie ohľadom 1/3-inového podielu sťažovateľky č. 2 zrušené a návrh na vyvlastnenie bol v tejto časti zamietnutý. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 4. januára 1993. Na základe vyvlastňovacieho rozhodnutia bol pôvodný pozemok rozparcelovaný na viacero menších pozemkov, pričom viacerými rozhodnutiami MsNV vydanými 1. marca 1989 došlo k prideleniu jednotlivých novovytvorených parciel do osobného užívania viacerých fyzických osôb (ďalej len „žalovaní“) podľa § 198 a nasl. Občianskeho zákonníka v znení účinnom v tom čase. Nadväzne v mesiaci apríl 1989 MsNV so všetkými týmito osobami uzavrel dohody o zriadení práva osobného užívania pozemku podľa § 205 ods. 2 Občianskeho zákonníka. S účinnosťou od 1. januára 1992 sa právo osobného užívania ex lege transformovalo u týchto osôb na právo vlastnícke. Keďže v čase vydania rozhodnutí MsNV o pridelení pozemkov do osobného užívania neboli tieto pozemky vo vlastníctve štátu (vyvlastňovacie rozhodnutie nemohlo nadobudnúť právoplatnosť, keďže nebolo doručené sťažovateľkám), rozhodovanie o ich pridelovaní do osobného užívania sa dotýkalo bezprostredne vlastníckych práv sťažovateľiek. Napriek tomu neboli tieto rozhodnutia sťažovateľkám doručené, pričom správny orgán s nimi ako s účastníkmi konania ani nepočítal. Z tohto dôvodu tak vyvlastňovacie rozhodnutie, ako aj následné rozhodnutia o pridelení pozemkov do osobného užívania treba považovať za nulitné právne akty. Na základe uvedeného skutkového stavu podali sťažovateľky Okresnému súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) žalobu, ktorou sa domáhali voči žalovaným určenia, že s nimi uzatvorené dohody o zriadení práva osobného užívania sú neplatné, že tieto osoby sú povinné sťažovateľkám pozemky vydať, ako aj určenia, že sťažovateľky sú podielovými spoluvlastníkmi týchto pozemkov. Rozsudkom okresného súdu č. k. 7 C 118/91-129 z 30. decembra 1999 bola táto žaloba zamietnutá s poukazom na to, že sťažovateľky nepreukázali existenciu naliehavého právneho záujmu

na požadovaných určujúcich výrokoch. Uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 17 Co 200/97-158 z 8. novembra 1995 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie s poukazom na to, že okresný súd nevzal do úvahy ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujúce vznik osobného užívania pozemkov, neprihliadol na to, že neb. A. L. nemohla byť účastníčkou vyvlastňovacieho konania, pretože už v čase jeho začiatku bola nebohá a tiež, že zmena vyvlastňovacieho rozhodnutia, ku ktorej došlo v roku 1992, znamenala, že sťažovateľka č. 2 je nepochybne stále podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností v 1/3-ine a že pre rozhodnutie vo veci je podstatné, či v čase pridelenia pozemkov do osobného užívania bolo možné považovať štát za výlučného vlastníka pridelených nehnuteľností, lebo táto okolnosť môže mať vplyv na platnosť dohôd o vzniku práva osobného užívania pozemkov. Následným rozsudkom okresného súdu č. k. 7 C 118/91-270 z 20. novembra 2000 bolo žalobe sťažovateľiek vyhovené v intenciách právneho názoru vysloveného v odvolacom konaní. Tento rozsudok bol napokon potvrdený rozsudkom krajského súdu č. k. 2 Co 119/01-288 z 22. marca 2002. Podľa názoru krajského súdu správny orgán rozhodujúci o vyvlastnení nebol orgánom, ktorý by bol oprávnený rozhodovať o prejednaní dedičstva po neb. A. L., nemohol preto toto dedičstvo vyporiadať a jednotliví dedičia po neb. A. L. požívali dňom smrti neb. A. L. ochranu ako podieloví spoluvlastníci vyvlastňovaných nehnuteľností. Vzhľadom na to vyvlastňovacie rozhodnutie nemohlo ani nadobudnúť právoplatnosť, keďže sťažovateľkám nebolo vôbec doručené, resp. sťažovateľke č. 2 bolo doručené až v roku 1992. To znamená, že rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 118/91-270 z 20. novembra 2000 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 2 Co 119/01-288 z 22. marca 2002 sa stal právoplatným, čím bolo nesporne deklarované, že právna predchodkyňa sťažovateľiek nikdy nestratila svoje vlastnícke právo k sporným pozemkom a po jej smrti nadobudli toto právo sťažovateľky. Po uplynutí dva a pol roka rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 103/03-323 z 29. septembra 2004 bol v dovolacom konaní rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu zrušený a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd zistil formálne pochybenia spočívajúce jednak v tom, že účastníkom konania nebol právny nástupca MsNV, ako aj v tom, že sťažovateľky v petite žaloby nežiadali výslovne o určenie, že sú podielovými spoluvlastníčkami, ale sa domáhali iba určenia neplatnosti zmlúv o zriadení

práva osobného užívania pozemkov a vydania týchto pozemkov. Najvyšší súd ďalej konštatoval, že vyvlastňovacie konanie bolo nepochybne nesprávne vedené voči mŕtvej osobe, v dôsledku čoho sa štát nikdy nestal vlastníkom sporných pozemkov. Zároveň však vyslovil aj právny názor, podľa ktorého rozhodujúca je skutočnosť, že žalovaní nadobudli právo osobného užívania k pozemkom na základe rozhodnutí o ich pridelení do osobného užívania, teda na základe rozhodnutí štátneho orgánu, ktoré nie je možné zrušiť. Podľa názoru najvyššieho súdu skutočnosť, že pozemky neboli v čase vydania rozhodnutí o ich pridelení do osobného užívania žalovaným a teda ani v čase uzatvorenia dohôd o vzniku práva osobného užívania so žalovanými vo výlučnom socialistickom vlastníctve štátu, nie je pre rozhodnutie vo veci významná, keďže všeobecné súdy sa nemôžu zaoberať platnosťou, resp. neplatnosťou dohôd o zriadení práva osobného užívania pozemku, lebo podstatný je iba obsah rozhodnutí o pridelení pozemkov do osobného užívania, pričom tieto rozhodnutia sú možno chybnými, nie však nulitnými aktmi. V ďalšom konaní potom rozsudkom okresného súdu č. k. 7 C 118/91-352 zo 7. júna 2005 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2 Co 421/2005 z 24. februára 2006 bola žaloba sťažovateľiek právoplatne zamietnutá, a to v intenciách právneho názoru vysloveného najvyšším súdom. Konečný rozsudok krajského súdu bol doručený vtedajšiemu právnenému zástupcovi sťažovateľiek JUDr. I. Š. 4. mája 2006. Dovolanie proti tomuto rozsudku nie je prípustné.

Podľa názoru sťažovateľiek konečným rozsudkom krajského súdu došlo predovšetkým k porušeniu základných práv sťažovateľiek na spravodlivý proces, na prístup k súdu a na primeranú lehotu pre rozhodnutie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru. Okrem toho došlo aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na súdne konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Zároveň došlo aj k porušeniu základného práva pokojne užívať a vlastniť majetok, a to tak v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu, ako aj v zmysle čl. 20 ústavy. Vzhľadom na tieto porušenia základných práv bol porušený aj čl. 1 ods. 1 ústavy.

Právo sťažovateľiek na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy bolo porušené tým, že krajský súd

konečným rozsudkom nedodržel požiadavku správnej aplikácie právnych noriem. Došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci v tom, že príslušné ustanovenia zákona boli nesprávne vyložené, pričom posudzované akty správnych orgánov boli vyhodnotené ako chybné, hoci v skutočnosti boli nulitné. Právny názor, podľa ktorého nemožno konštatovať neplatnosť dohody o zriadení práva osobného užívania pozemku pre existenciu prvého rozhodnutia MsNV o zriadení tohto práva, ktoré nemožno vecne preskúmať, je jednak nesprávny, ale je aj v rozpore s dlhodobou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu. Podľa § 205 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v rozhodnom čase rozhodnutím o pridelení pozemku do osobného užívania právo osobného užívania nevzniklo, vzniklo iba právo na uzatvorenie dohody o osobnom užívaní pozemku. Právo osobného užívania pozemku vzniklo až po uzatvorení dohody o zriadení práva osobného užívania, a to momentom registrácie dohody na bývalom štátnom notárstve. To znamená, že vznik práva osobného užívania pozemku bol viazaný na tzv. zloženú právnu skutočnosť, ktorej účinky nastali až po tom, keď sa realizovali všetky jednotlivé právne skutočnosti, ktoré ju tvorili. Preto ak chýbala čo len jedna z požadovaných skutočností, právne účinky zloženej právnej skutočnosti nenastali. Ani rozhodnutie bývalého štátneho notárstva o registrácii dohody o zriadení práva osobného užívania pozemku nevyučovalo, aby platnosť registrovanej dohody mohla byť v súdnom konaní napadnutá a preskúmaná. Ak súd zistil, že uzatvorená dohoda o zriadení práva osobného užívania pozemku sa priečila zákonu, bol povinný bez ohľadu na rozhodnutie správneho orgánu (v danom prípade MsNV) a štátneho notárstva rozhodnúť podľa § 39 Občianskeho zákonníka, že dohoda je neplatná. Z právneho názoru vyjadreného v stanovisku občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Cpj 52/80 z 9. decembra 1980 zaoberajúceho sa výkladom ustanovení Občianskeho zákonníka o osobnom užívaní pozemkov vyplýva, že na základe žaloby o neplatnosť dohody o osobnom užívaní pozemkov „súd je povinný skúmať platnosť dohody nielen po formálnej stránke, ale aj po materiálnej stránke, najmä, či sú pozemky uvedené v dohode totožné s pozemkami uvedenými v rozhodnutí ONV, či sú tieto vo vlastníctve štátu, prípadne organizácie, ktorá uzatvára dohodu“. Od týchto právnych názorov a ustálenej rozhodovacej praxe sa krajský súd odchýlil bez akéhokoľvek predvídateľného a rozumného dôvodu a bez toho, aby takýto svoj postup akokoľvek odôvodnil, či vysvetlil a vo veci zaujal úplne odlišný právny názor. Jednou z požiadaviek právneho štátu je pritom nepochybne i stabilita

rozhodovania súdov, predvídateľnosť ich rozhodnutí a vylúčenie zmeny dlhodobo stabilnej rozhodovacej praxe bez dostatočného a rozumného odôvodnenia. Pri výklade zastávanom krajským súdom by bolo možné vydať rozhodnutie o zriadení práva osobného užívania pozemku k akémukoľvek pozemku a bez splnenia akýchkoľvek podmienok, teda aj k takému pozemku, ktorý bol v súkromnom vlastníctve a tento stav by už nebolo možné žiadnym spôsobom zmeniť. Nezodpovedalo by to zásade spravodlivosti ani podstate práva, ktorého nepochybným účelom je záväzne regulovať spoločenské vzťahy. Bližšie neodôvodnený názor krajského súdu, podľa ktorého rozhodnutia o pridelení pozemkov do osobného užívania nie sú nulitnými aktmi, ignoruje skutočnosť, že tieto neboli doručené sťažovateľkám a dosiaľ nenadobudli právoplatnosť. Okrem toho nie sú vydané v súlade so zákonom a sú svojvoľné. Pokiaľ krajský súd založil svoje rozhodnutie na zásadnej a rozsiahlo nesprávnej aplikácii právnych predpisov, porušil tým požiadavku na spravodlivosť súdneho konania.

Právo sťažovateľiek na rozhodnutie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. na súdne konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo porušené v tom, že súdy nerozhodli o ich žalobe v primeranej lehote, keďže súdne konanie trvalo viac než 15 rokov, čo nemožno ospravedlniť ani právnou či skutkovou zložitou prípadu. Takýto postup súdov vyvolal u sťažovateľiek bez ohľadu na výsledok konania traumy z jeho dĺžky, pocity neistoty a stratu viery v účinnú ochranu ich práv, teda nemateriálnu ujmu významnej intenzity. Sťažovateľky pritom nezdierajú názor, že porušenie tohto ich základného práva možno uplatniť iba do času, kým konanie, v ktorom k porušeniu tohto práva malo dôjsť, nebolo právoplatne skončené.

Právo sťažovateľiek na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a s tým súvisiace právo na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. čl. 46 ods. 1 ústavy bolo porušené tým, že rozhodnutia o zriadení práva osobného užívania pozemku sú v zmysle právneho názoru najvyššieho súdu a krajského súdu ako akty štátneho orgánu nepreskúmateľné iným orgánom a z hľadiska ich vecnej správnosti ich nemožno všeobecným súdom v občianskoprávnom konaní preskúmať, a to aj napriek tomu, že ide o svojvoľné rozhodnutia ignorujúce platné právne predpisy. Je v rozpore s právom

na účinný prostriedok nápravy bez racionálneho dôvodu vyňať z prieskumu všeobecných súdov aj dohody o zriadení práva osobného užívania v týchto prípadoch, a to z hľadiska ich platnosti.

Právo sťažovateliek pokojne užívať a vlastniť majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu, resp. podľa čl. 20 ústavy bolo krajským súdom porušené tým, že hoci vlastnícke právo sťažovateliek k sporným pozemkom bolo jednoznačné, čo bolo deklarované skoršími právoplatnými rozsudkami, v konečnom dôsledku sťažovateľky o tento majetok prišli, a to na základe neskoršieho právoplatného rozsudku krajského súdu.

Z rozsudku najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 103/03-323 z 29. septembra 2004 vyplýva, že došlo ku zrušeniu rozsudkov krajského súdu sp. zn. 2 Co 119/01 z 22. marca 2002 a okresného súdu č. k. 7 C 118/91-270 z 20. novembra 2000, pričom vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu krajský súd predovšetkým nesprávne posúdil otázku okruhu účastníkov konania na strane žalovaných, lebo nevyvodil žiaden právny dôsledok zo skutočnosti, že predmetom konania bola žaloba o určenie neplatnosti dohôd o zriadení práva osobného užívania pozemku, pričom v takomto prípade musia byť na strane žalovaných účastníkmi konania všetci účastníci týchto dohôd. Dohody o zriadení práva osobného užívania pozemku uzatváral so žalovanými MsNV ako mocenský orgán štátu, ktorý však bol medzičasom zrušený. Preto účastníkom konania mal byť aj štát. Ďalej krajský súd nesprávne riešil aj otázku naliehavého právneho záujmu sťažovateliek na určenie neplatnosti dohôd o zriadení práva osobného užívania pozemku. Totiž prípadným určením neplatnosti týchto dohôd by nebola vyriešená otázka vlastníckeho práva k pozemku, a preto by takýmto určením nebolo možné ani dosiahnuť zosúladenie zápisu vlastníckych práv v katastri nehnuteľností so skutočným stavom. Okrem toho, ak právna otázka – platnosť dohody, o ktorej má byť rozhodnuté na základe žaloby o určenie, má povahu otázky predbežnej vo vzťahu k inej právnej otázke, nie je daný naliehavý právny záujem na určenie neplatnosti dohody, pokiaľ možno žalovať o určenie samotného práva – vlastníctva sťažovateliek. Aj keď samotné nesprávne právne posúdenie uvedených dvoch otázok je postačujúce pre zrušenie rozsudku odvolacieho súdu, najvyšší súd považoval za vhodné zaujať stanovisko aj k samotnej existencii dôvodu neplatnosti

dohôd o zriadení práva osobného užívania pozemku, za ktorý okresný súd a krajský súd považovali nedostatok výlučného vlastníckeho práva štátu k pozemku, ktorý bol predmetom týchto dohôd. Na základe právnej úpravy účinnej do 31. decembra 1991 vznikalo právo osobného užívania pozemku na základe dvoch právnych skutočností: rozhodnutia o pridelení pozemku a dohody o zriadení práva osobného užívania pozemku, ku ktorej bola nevyhnutná registrácia štátnym notárstvom (právo osobného užívania vzniklo až registráciou dohody). Na rozdiel od zmluvných prevodov, kde sa až na zákonom stanovené minimálne výnimky uplatňuje jednoznačná zásada *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet* (nikto nemôže previesť na iného viac práv, než má sám), bol pri vzniku práva osobného užívania zvolený pridelovací princíp, ktorý vyžadoval právoplatné a vykonateľné rozhodnutie správneho orgánu o pridelení pozemku. Z tohto hľadiska je preto nevyhnutné zaoberať sa povahou uvedeného rozhodnutia, najmä so zameraním na jeho účinky v prípade, že štát nebol vlastníkom pozemku, ktorý bol rozhodnutím pridelený. Povaha účinkov rozhodnutia je závislá na rozlišovaní chybných a nulitných správnych aktov. Najvyšší súd vychádzal zo záveru, že pokiaľ by išlo o nulitný (ničotný) akt (paakt), nevznikli by z neho žiadne právne následky, na rozdiel od chybného aktu, pri ktorom sa uplatní prezumpcia jeho správnosti (do doby zrušenia jeho účinkov). V danej veci bolo zistené, že dohodám o zriadení práva osobného užívania pozemku uzavretým medzi MsNV a žalovanými predchádzali rozhodnutia MsNV o pridelení pozemkov do osobného užívania, ktoré sa stali právoplatnými. Ak hodnotíme uvedené rozhodnutia o pridelení pozemkov do osobného užívania ako nulitné či chybné, treba konštatovať, že okolnosť neexistencie vlastníckeho práva štátu k pridelovaným pozemkom (čomu nasvedčuje zistený skutkový stav, keď vyvlastňovacie konanie o vyvlastnení pozemku bolo nesprávne vedené voči osobe mŕtvej a nie voči jeho skutočným vlastníkom) nemohla mať vplyv na neúčinnosť týchto rozhodnutí. Rozhodnutia o pridelení pozemkov boli rozhodnutiami orgánu štátnej správy (prejavom štátnej moci a nie prejavom vôle štátu ako vlastníka) vydanými v správnom konaní. Napriek uvedenej právnej chybe nebolo a nie je možné zrušiť tieto rozhodnutia ani v rámci ich preskúmania mimo odvolacieho konania predovšetkým preto, že podľa § 67 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok) v znení neskorších predpisov rozhodnutie, ktorým sa účastníkovi konania dal súhlas na občianskoprávny alebo pracovnoprávny úkon, nemožno mimo odvolacieho konania zrušiť alebo zmeniť,

ak účastník konania nadobudol práva dobromyseľne. Dobromyseľnosť žalovaných nebola spochybnená (na základe rozhodnutia im vzniklo právo, aby s nimi boli uzavreté občianskoprávne dohody). Pre rozhodnutia o pridelení pozemku do osobného užívania preto platí predpoklad ich správnosti, dokiaľ nebudú zrušené alebo zmenené, k čomu v danej veci nemôže už vzhľadom na zákonné lehoty dôjsť. Právoplatnosťou rozhodnutí o pridelení pozemkov do osobného užívania vzniklo žalovaným právo na uzavretie dohôd o zriadení práva osobného užívania pozemkov a na druhej strane štátu vznikla povinnosť takéto dohody uzavrieť (túto povinnosť mu ukladali právoplatné rozhodnutia orgánu štátnej správy, ktoré neboli zrušené a ktoré už ani nie je možné zrušiť). Preto žalovaným platne vzniklo právo osobného užívania pozemku. Ak im právo osobného užívania pozemku svedčilo ku dňu 31. decembra 1991, potom dňom 1. januára 1992 sa premenilo priamo zo zákona na právo vlastnícke. Týmto okamihom zaniklo zároveň vlastnícke právo pôvodných vlastníkov. Právny záver krajského súdu o neplatnosti dohôd o zriadení práva osobného užívania pozemku preto nebol správny.

Z rozsudku krajského súdu sp. zn. 2 Co 421/2005 z 24. februára 2006 vyplýva, že bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 118/1991-352 zo 7. júna 2005. Uvedeným rozsudkom okresného súdu bola zamietnutá žaloba sťažovateľiek o určenie ich vlastníctva k pozemkom vedeným v katastri nehnuteľností ako vlastníctvo žalovaných. Krajský súd vychádzal z právneho názoru najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma,

či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa návrh neodložil alebo neodmietol, prijme sa na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05).

Pri namietanom porušení ústavou zaručeného práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa skúma, či vec bola právoplatne skončená skôr, ako sa sťažovateľ domáhal ochrany svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, pretože ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k porušeniu namietaného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo (napr. I. ÚS 34/99, II. ÚS 32/00), pretože účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Odstránenie stavu právnej neistoty sa dosiahne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu (napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, II. ÚS 32/00, I. ÚS 123/06).

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

V súvislosti s namietaným porušením práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ako aj obdobného práva na rozhodnutie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom krajským súde pod sp. zn. 2 Co 421/2005 treba uviesť, že podľa argumentácie sťažovateľiek podaná sťažnosť smeruje voči krajskému súdu. V skutočnosti však sťažovateľky nevytýkajú porušenie základného práva na rozhodnutie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a na súdne konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní vedenom krajským súdom, pretože sú toho názoru, že celková dĺžka konania od podania žaloby až po konečné rozhodnutie krajského súdu bola neprimerane dlhá. Zároveň sú toho názoru, že nemožno akceptovať doterajšiu judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej tieto základné práva musia byť na ústavnom súde uplatnené ešte pred skončením súdneho konania.

Ústavný súd nemá dôvod odchýliť sa od svojej doterajšej judikatúry. I naďalej je toho názoru, že právoplatným rozhodnutím vo veci samej sa končí stav právnej neistoty účastníkov konania pred všeobecným súdom, a preto v tomto štádiu už nie je daná možnosť porušenia označených základných práv. Okrem toho treba zdôrazniť aj skutočnosť, že sťažovateľky zbytočné prietahy v konaní pred krajským súdom ani nenamietali. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti treba túto časť sťažnosti považovať za zjavne neopodstatnenú.

Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľky namietajú porušenie práva na spravodlivý proces a na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva pokojne užívať a vlastniť majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu a čl. 20 ústavy, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, to všetko v súvislosti s čl. 1 ods. 1 ústavy v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2 Co 421/2005.

Ústavný súd konštatuje, že tak z obsahu sťažnosti ako aj z pripojených relevantných listinných dôkazov (dovolacieho rozsudku najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 103/03-323 z 29. septembra 2004 a právoplatného odvolacieho rozsudku krajského súdu sp. zn. 2 Co 421/2005 z 24. februára 2006) je nepochybné, že pôvodný právoplatný rozsudok krajského súdu, ktorý priznal sťažovateľkám vlastnícke právo, bol najvyšším súdom v dovolacom konaní zrušený. Najvyšší súd ako dovolací súd vyslovil záväzný právny názor nepriaznivý pre sťažovateľky, podľa ktorého hoci sťažovateľky svoje vlastnícke právo nestratili, napriek tomu nie je v právomoci všeobecných súdov preskúmať správnosť rozhodnutia správneho orgánu o pridelení pozemkov sťažovateľiek do osobného užívania žalovaných. Vyplýva to zo skutočnosti, že rozhodnutie správneho orgánu je podľa všetkého chybné, nie však nulité.

Ďalej treba vziať na zreteľ, že v ďalšom konaní sa všeobecné súdy riadili uvedeným záväzným právnym názorom najvyššieho súdu a rozhodli plne v jeho intenciách.

Na základe uvedeného stavu zastáva ústavný súd názor, že neexistuje potrebná miera príčinnej súvislosti medzi právoplatným rozsudkom krajského súdu, ktorý sťažovateľky napádajú, a tým porušením ich základných práv, ktoré v sťažnosti namietajú. Inak povedané, pokiaľ právny názor najvyššieho súdu vyslovený v dovolacom konaní považovali sťažovateľky za porušenie ich základných práv, potom bolo namieste podať na ústavnom súde sťažnosť proti dovolaciemu rozsudku najvyššieho súdu. Tu by bola príčinná súvislosť jednoznačná. Z obsahu predmetnej ústavnej sťažnosti však nevyplýva, že by sťažovateľky proti dovolaciemu rozsudku najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 103/03-323 z 29. septembra 2004 podali sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Napokon v tejto sťažnosti ani neoznačili priamo za porušovateľa označených základných práv aj najvyšší súd.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. novembra 2006

